

УДК 94(569.1+569.3).«2005/2022»

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-19-6>

Зелінський А.Л.

<https://orcid.org/0000-0003-0214-4625>

ЛІВАН І СИРІЯ – «СЕАМСЬКІ БЛИЗНЮКИ» ЛЕВАНТУ: СТАН РЕЧЕЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сирійська Арабська та Ліванська Республіки це – дві сусідні держави, розташовані у межах одного з близькосхідних субрегіонів, що традиційно носить назву Левант. Тісне сусідство обох країн спричинило до збереження давніх та виникнення нових спільних знаменників у соціально-економічній, суспільно-політичній та релігійній сферах. У сучасній історіографії існують розбіжності стосовно ступеня збереженості й визначення характеру сьогоденних зв'язків між двома державами. Йдеться про визнання чи невизнання наявності виняткового характеру сучасних сирійсько-ліванських відносин. Водночас, серед дослідників, котрі визнають факт збереження багатьох спільних знаменників для обох країн, головним залишається питання позитивної чи негативної інтерпретації зазначеного явища.

Слід усвідомлювати, що більшість тісних зв'язків між Сирією та Ліваном недетермінованих безпосереднім географічним сусідством обох країн являють собою наслідки зовнішнього втручання до справ субрегіону. Йдеться про довільний територіально-адміністративний поділ, здійснюваний Османською імперією, штучну ідею «Великої Сирії», популяризовану вихідцем з Мекки – Фейсалом бін Хусейном аль-Хашимі і французькі експерименти часів підмандатного періоду історії обох країн. У результаті вищезгаданих втручань, посилені географічним чинником виникло усталене прагнення Сирії інкорпорувати до свого складу Ліванську Республіку, підтримуване частиною населення самого Лівану. Навіть після завершення періоду сирійської окупації Лівану (1990-2005 роки) у наслідок Кедрової революції, небезпека поглинення країни кедрів сусідньою державою нікуди не зникла. На це вказує наявність у Ліванських владних колах широкого спектру просирійськи налаштованих політиків і роль, яку відіграла ліванська шийтська воєнізована організація Хезболла для уртування режиму Б. аль-Асада під час незавершеної громадянської війни у Сирії.

Ключові слова: Левант, Велика Сирія, Сирійська Арабська Республіка, Ліванська Республіка, Кедрова революція, Хезболла, Башар аль-Асад

Сирійська Арабська та Ліванська Республіки це – дві сусідні держави [1], розташовані у межах одного з близькосхідних субрегіонів, що традиційно носить назву Левант. При цьому, обидві країни залишаються частинами зазначеного субрегіону за будь-якої інтерпретації відповідного поняття. Слід мати на увазі, що термін «Левант» має декілька тлумачень. У найширшому розумінні цього поняття, котре побутувало у Західній Європі ще за середніх віків, Левант виступав фактичним синонімом географічного сходу¹. З огляду на це, під відповідне поняття підпадали всі країни Східного Середземномор'я; тобто, територія сучасної Греції, Туреччини, Кіпру, Сирії, Лівану, Йорданії, Ізраїлю з Палестиною, Єгипту та Східної Лівії (Киренаїки) [2]². Згідно з більш

¹ Сам цей термін походить від старогрецького слова «levante», котре можна перекласти як «сторона, де сходить сонце» або просто «схід».

² Іноді до цього переліку долучали й територію сучасного Іраку [пор.: 2].

традиційним визначенням, поняття «Левант» охоплює Сирію, Ліван, Ізраїль з палестинськими територіями та Йорданію [3; 4, с. 168; 5, с. 36; пор.: 2]³. Нарешті, у більш вузькому розумінні термін «Левант» поширюється лише на Сирію та Ліван [пор.: 6, с. 34; 2]. Таке обмеження, з котрим погоджується й автор цієї публікації, обумовлюється політичним, географічним і династичним тяжінням сучасного Йорданського Хашимітського Королівства до арабських монархій Перської затоки і особливим положенням Ізраїлю зпоміж країн Близького Сходу.

Спільний, до того ж недемаркований сухопутний кордон між обома державами становить 394 км. При цьому, значно більша за розміром і кількістю населення Сирія охоплює північний і східний рубежі Ліванської Республіки [1]. Тісне й далеко не усіма (зокрема з боку ліванців) бажане сусідство обох країн спричинило до збереження давніх та виникнення нових спільних знаменників у соціально-економічній, суспільно-політичній та релігійній сферах. Яскраві вияви такого стану речей ми спостерігаємо як на державному, так і на неофіційному рівнях протягом усієї майже 80-річної історії обох вищезазначених держав.

Проблематика визначення ступеню та характеру значущості вищезгаданих зв'язків у випадку обох країн нині залишається актуальною для численних істориків, політологів, а також державних та громадських діячів. При цьому, рівень зацікавленості є однаково високим незалежно від того, чи йдеться про серйозні наукові розвідки, чи про відверті історичні спекуляції. Водночас, слід підкреслити, що навіть відповідні роботи фахових дослідників містять у собі елементи певної заангажованості. По-суті, усі різнорівневі й різнопланові тексти, присвячені визначенню характеру сирійсько-ліванських зв'язків можна поділити на дві загальні групи. Автори першої групи текстів наголошують на перманентному посиленні кардинальних відмінностей між шляхами розвитку обох країн Леванту⁴, що зводить ще й досі існуючі між ними спільні знаменники до рівня другорядних чинників. Зокрема, у контексті відмінностей між країнами Леванту у першу чергу згадуються успішні антисирійські виступи більшої частини громадянського суспільства Лівану в межах т. зв. Кедрової революції, що призвели до виводу сирійських військ з території Ліванської Республіки. До репрезентантів зазначеної точки зору належать співробітники

³ Також у цьому контексті поняття «Левант» може поширюватися на Кіпр і південнотурецьку провінцію Хатай [пор.: 2].

⁴ Так, ліванці зрештою зберегли у себе демократичний лад нині відображений у формі парламентської республіки, тоді як Сирія перетворилася на спадкову диктатуру родини аль-Асадів. Ліванська економіка (точніше те, що від неї залишилося) функціонує на ринкових засадах, тоді як в економічних реаліях Сирії домінують принципи державного капіталізму з поправкою на вищезгадану диктатуру (пор.: нижче). Окрім цього, у політичному житті Лівану, на відміну від Сирії, вагому роль відіграє християнська релігійна спільнота на чолі з підпорядкованими Ватикану маронітами.

американських та західноєвропейських дослідницьких центрів, а також антисирійськи налаштовані ліванські інтелектуали [див. наприклад: 7; 8, р. 183–219; 9; 10; 11]. Найбільш радикальним виявом відповідних поглядів став т. зв. Ліванський політичний фінікіїзм, прибічники якого взагалі заперечують наявність арабського коріння у населення країни кедрів [див. наприклад: 12; пор. 13, с. 152, прим. 2].

Автори другої групи текстів схиляються до думки, згідно з якою комплекс усталених зв'язків продовжує відігравати вагому, якщо не ключову роль у формуванні сучасних реалій Сирії та Лівану. Останнім часом, ключовим доказом на користь зазначеної точки зору виступає активна участь у сирійській громадянській війні ліванської шийтської воєнізованої організації Хезболла. Проте, суттєва різниця між прибічниками такого бачення ситуації полягає у характері її сприйняття. Так, дослідники та псевдо-дослідники з числа сирійців, просирійськи налаштованих ліванців, а також значною мірою представники російської політологічної школи розглядають цей стан речей у позитивному ключі чи бодай підкреслюють його об'єктивну детермінованість (квінтесенцією такого бачення можна вважати твердження сирійського диктатора Х. аль-Асада про те, що сирійці та ліванці є єдиним народом, який мешкає у двох штучно утворених державах [пор. 14, р. 326]) [див. наприклад: 15; 16; 17, с. 8; 18; 4, с. 72; 19; 20, с. 102; 21, с. 112; пор. 22, р. 13]. Разом з цим, з-поміж західних та ліванських політологів існує невелика група експертів, котра також визнає факт збереження сирійсько-ліванського взаємовпливу навіть після Кедрової революції. Проте представники цієї групи розглядають зазначене явище винятково як негативне та схиляються до думки стосовно доцільності (у першу чергу у випадку Лівану) пошуку шляхів для ліквідації занадто тісних зв'язків між країнами Леванту [див. наприклад: 23; 24; 25; 26].

Отже, мета цієї невеликої статті полягає у визначенні реальної ситуації щодо наявності взаємовпливу між Сирією та Ліваном станом на початок ХХІ ст. Досягнення зазначеної мети сприятиме кращому розумінню явищ і процесів, котрі нині відбуваються не лише у левантинському субрегіоні, але й в цілому на Близькому Сході.

Насамперед, слід зазначити, що проблема існування великої (можна навіть сказати – надмірної) кількості спільних знаменників між Сирією та Ліваном, яка мала місце ще до моменту проголошення ними державної незалежності у середині 1940-х років [27, р. 23–38; 28, р. 105–109; 17, с. 64–78; 6, с. 60–75], виникла у наслідок попередніх подій, спричинених із зовні Леванту. Перш за все, йдеться про адміністративно-територіальний поділ, запроваджений в Османській імперії, до складу якої входили обидві майбутні арабські держави. Так, згідно з територіальною реформою 1864 року до складу двох адміністративно-територіальних одиниць, вілаєтів, одночасно входили майбутні території Сирії та Лівану. Йдеться про Бейрутський вілаєт, до якого окрім прибережних міст Ліванської Республіки (Сайди, Тіра, Бейрута, Тріполі

тощо) й внутрішніх областей сучасного Південного Лівану входила сирійська Латакія, та Дамаський вілаєт, до якого поряд з територіями сучасної Сирійської Арабської Республіки входила ліванська долина Бекаа [3, р. 16; 17, с. 7; 19].

Наступним зовнішнім чинником стала діяльність представника впливової арабської родини спадкових мекканських шарифів – аль-Хашімі, еміра Фейсала бін Хусейна, що мала місце протягом 1918-1920 рр. 8 березня 1920 р. він заснував власне Сирійське Арабське Королівство (до складу якого мали увійти Сирія, Ліван, Палестина та Йорданія⁵), котре проіснувало до кінця липня того ж-таки 1920 року [3, р. 23–28; 28, р. 76–80; 17 с. 12–18, 28–32]⁶. Не дивлячись на ефемерність цього нетривалого державного утворення, продиктовані особистими амбіціями дії Фейсала⁷ згодом надихнули й надалі продовжують надихати прибічників ідеї єдиної «Великої Сирії» популярної насамперед серед сирійських арабів [3; 29].

Нарешті, свій внесок у заплутаність майбутніх сирійсько-ліванських зв'язків зробила французька *de facto* колоніальна адміністрація під час перебування обох країн у статусі підмандатних територій Франції у міжвоєнні роки [29; 28, р. 88–109; 27, р. 6–23]. Так, саме з французької подачі 1 вересня 1920 р. було утворено квазі-державу під назвою Великий Ліван. У наслідок цього заходу, до колишнього автономного Ліванського санджаку з його переважно християнським (маронітським) населенням була приєднана низка заселених переважно мусульманами (як сунітами, так і шиїтами) територій, що за османських часів входили до складу згаданих вище Бейрутського та Дамаського вілаєтів [3, р. 35–36; 28, р. 75–80; 17, с. 25]. Хоча зрештою зазначене територіальне утворення лягло в основу сучасної Ліванської Республіки, проте протягом кількох десятиліть на прирізаних до традиційного Лівану територіях проживала велика кількість так званих анексіоністів – прибічників ідеї воз'єднання з Сирією у межах відновлення історичної справедливості. До того ж, до їхнього числа поряд з мусульманами входили й християни (у першу чергу, православні антіохійського патріархату) [3, р. 61–64; 27, р. 6–7, 10–13, 43–44; 28, р. 81–82, 102–103; 17, с. 42–43; 6, с. 41, 52–53, 55; 4,

⁵ Існування подібного державного утворення (навіть у межах нинішніх Сирії та Лівану) не мало жодного прецеденту протягом усієї історії регіону.

⁶ Згодом Фейсал став королем (маліком) Іраку, заступивши свого старшого брата Абдаллаха, котрий своєю чергою став засновником правлячої й понині королівської династії Йорданії [див. наприклад: 28, р. 79–80].

⁷ До речі, зазначені амбіції по суті протирічили набагато масштабнішим планам Фейсалового батька, Хусейна бін Алі аль-Хашімі, котрий прагнув стати володарем арабської держави, територія якої простягалась би від Малої Азії до Індійського океану і від Ірану до східного узбережжя Середземного та Червоного морів, а отже включала б у себе й території Сирії, Лівану, Палестини та Йорданії [17, с. 13–14].

с. 27–28; 19; 13, с. 153–154]⁸. Навіть нині духовні, культурні й економічні зв'язки між ліванськими та сирійськими єдиновірцями нерідко мають пріоритетне значення у порівнянні з національними чи державними інтересами. Про це зокрема яскраво свідчить приклад громадянської війни у Сирії, котра триває починаючи з 2011 р.

Окрім цього, французька адміністрація задля власної зручності утворила низку спільних для Леванту управлінських установ та інститутів, котрі зберігали свою чинність до початку 1950-х рр. Йдеться про спільну кредитно-фінансову систему з єдиною грошовою одиницею включно, митну службу, управління зовнішньої торгівлі тощо [28, р. 121–124; 16, с. 71; 30, р. 62; 19]. До цього слід додати, що Бейрут з його розвиненою французами портовою інфраструктурою і залізничним зв'язком, а також почасти Тріполі протягом тривалого часу відіграють роль основних морських воріт для сирійської зовнішньої торгівлі [28, р. 54–55, 96; 30, р. 61–62; 19].

Водночас країни Леванту тісно поєднує між собою й низка суто внутрішніх чинників, пов'язаних з їхнім безпосереднім географічним сусідством. Зокрема йдеться про наявність традиційних багатопланових торгівельних зв'язків, серед яких ключову роль відіграє транзитна торгівля і відверта контрабанда [28, р. 121–124, 190; 17, 220; 4, с. 43, 48, 137, 168; 14, р. 1, 10, 17, 41, 120, 147, 204] та існування погано контрольованих пожвавлених двосторонніх міграційних потоків, у яких залежно від ситуації переважають або різнорівневі економічні мігранти (заробітчани) або вимушені переселенці (біженці) [28, р. 160–161, 190; 24; 17, с. 202; 6, с. 170; 4, с. 73; 14, р. 17, 20–21, 45–46, 326–327; 31]⁹.

Унаслідок вищенаведених дій та заходів з боку позалевантійських акторів, помножених на субрегіональні чинники, виникла ситуація, за якої Сирія та Ліван після здобуття ними державного суверенітету опинилися у тенетах здебільшого негативних «особливих відносин» (термін, на якому активно спекулює сирійська сторона та ліванські симпатичні «сирійського світу» [3, р. 123–124; 32, III; 33; 34, р. 81; 15; 35, II, 4; 36, с. 125; 6, с. 172; 37]), чії прояви й нині залишаються дуже відчутними. У загальних рисах ці відносини виглядають наступним чином. По-перше: Сирія, користуючись відчутною перевагою у людських і матеріальних ресурсах за сприятливої нагоди прагне до політичного підпорядкування, а в ідеалі – до повного територіального поглинення Ліванської Республіки. Свої дії Дамаск виправдовує бажанням встановлення «історичної справедливості» шляхом утворення «Великої Сирії»

⁸ Навіть частина ліванських незалежників з числа християн маронітів, з огляду на суттєве збільшення мусульманського населення країни, вважала, що отримала значно більший Ліван, ніж цього вимагав здоровий глузд [28, р. 85; пор. 3, р. 36].

⁹ Так нині на території Лівану перебуває більше мільйона сирійських біженців, котрі переселилися до сусідньої країни внаслідок громадянської війни в Сирії [4, с. 169; 14, р. 326, 342; 21, с. 113; 22, р. 24; 31].

у межах проекту Фейсала ібн Хусейна [див. наприклад: 3]. Найближче до здійснення цього плану Дамаск підійшов у період між закінченням ліванської громадянської війни 1975-1990 рр. [див. наприклад: 28, р. 193–245; 36, с. 59–130; 30, р. 171–240; 6, с. 139–176; 4, с. 52–71; 21, с. 116–119] та Кедровою революцією 2005 року [див. наприклад: 38; 39; 8, р. 183–219; 17, 325–327; 6, с. 195–196; 4, с. 90–91, 111, 117–118; 14, р. 263–265; 5, с. 144–146; 21, с. 119–120], коли територія Ліванської Республіки опинилася під сирійською окупацією [32, III; 33; 34; 39; 40; 36, с. 109–168; 10, р. 202–260; 4, с. 72–91; пор. 41].

По-друге, агресивні прагнення Дамаска завжди мають вагому підтримку серед представників політичної еліти та того чи іншого сегменту ліванського населення. Щоправда, склад сирійських симпатиків за час існування Ліванської Республіки зазнає постійних змін. Протягом перших двох десятиліть ліванської незалежності до їх числа входила значна частина сунітської спільноти країни і, почасти, православні християни антіохійського патріархату, чий духовний предстоятель перебуває у Дамаску [42]¹⁰. В основі ж сунітської симпатії до сусідньої країни лежали як наявність у ній абсолютної сунітської більшості, так і відлуння подій, пов'язаних з утворенням Великого Лівану. Проте, починаючи з кінця 1950-х рр. Дамаск почав втрачати в очах ліванських сунітів свою привабливість. Такий стан речей можна пояснити тимчасовою втратою внутрішньо нестабільною Сирією інтересу до ліванських справ [пор. 3, р. 115; 27, р. 45–46, 49], харизматичною привабливістю президента сунітського Єгипту Г.А. Насера [пор. 27, р. 45–51], утвердженням при владі у Дамаску алавітської релігійної меншини начолі з Х. аль-Асадом [пор. 17, с. 335–337; 14, р. 2, 12–13] і нарешті появою суттєвих політичних та матеріальних перспектив, пов'язаних з переорієнтацією на сунітські монархії Перської затоки [див. наприклад: 13, с. 158, 160–162; 43, с. 133–137]. Частковою компенсацією втрати ліванських сунітів на початку 1970-х рр. стала для Сирії прихильність 20-тисячної громади місцевих алавітів [пор. 28, р. 247; 4, с. 150–151]¹¹ і що найголовніше – підтримка особистого друга нового сирійського президента, лідера північно-ліванських маронітів С. Франж'є-старшого. Саме останній, обіймаючи посаду президента країни кедрів офіційно звернувся на початку ліванської громадянської війни до Дамаска з проханням про введення сирійських військ до

¹⁰ Зокрема, ліванські православні складають основу близької до ідей фашизму Сирійської соціально-націоналістичної партії, котра протягом майже усього періоду ліванської незалежності орієнтується на Дамаск [3, р. 5, 41–43, 49–51, 56, 125–129; 28, р. 115–116, 124, 140, 239; 6, с. 52–53, 91–92, 103; 4, с. 118, 227–228; 13, с. 158].

¹¹ Зокрема, імовірно саме з огляду на дамаського єдиновірця, ліванські алавіти у 1992 р. отримали окрему квоту у законодавчому органі Лівану, що становила 2 зі 128 депутатських мандатів [пор. 28, р. 247; 4, с. 82–83].

Лівану [43, с. 143]¹². Однак найвагомимим здобутком дамаського режиму, актуальним до сьогодні стало здобуття симпатії ліванських шіїтів¹³: спочатку шляхом встановлення безпосереднього патронату над рухом Амаль Н. Беррі [43, с. 128–129], а згодом – досягнення домовленостей з проіранською Хезболлою [35, II, 5; 4, 100–117; пор. 13, с. 158–159]¹⁴. Нарешті, до останніх сирійських надбань слід долучити впливовий у маронітському середовищі Вільний патріотичний рух, очолюваний генералом М. Ауном [43, с. 131] і авторитетного репрезентантасунітської громади Тріполі: мільярдера Н. Мікаті [див. наприклад: 4, с. 144–146; 43, с. 127]¹⁵.

Нарешті, по-третє, схоже на те, що протягом перших років незалежності більш ініціативна християнська торгівельно-фінансова буржуазія Лівану розглядала можливість встановлення економічного домінування над Сирією. Проте, її зупинили цілком слушні міркування щодо можливості поступового переростання занадто тісних економічних зв'язків у політичне об'єднання обох держав, за якого ліван опинився б у апіорно програшній ситуації [пор. 28, р. 121–124].

Проте, як вже було зазначено вище, острахи щодо політичного поглинення країни кедрів Сирійською Арабською Республікою майже справдилися у 1990–2005 рр. Однак завдяки консолідації внутрішніх антисирійських сил, котрі зрештою оформились у потужну міжпартійну коаліцію 14 березня, у поєднанні з активною політичною підтримкою з боку країн заходу поклали край багаторічній сирійській окупації Лівану (див. вище)¹⁶. Однак вивід сирійських військ з території сусідньої держави лише послабив перверсійний симбіоз обох країн. Полишаючи у стороні географічно детерміновані торгівельні та енергетичні сирійсько-ліванські зв'язки [див. наприклад: 44; 13, с. 162], варто зосередити увагу на політичних та військових аспектах зазначеного симбіозу, що мали місце у постокупаційний період. Так, небезкоштовно симпатизуюча дамаському режиму спадкового диктатора Б. аль-Асада Хезболла [14, р. 278, 291], котра очолює просирійсько-проіранський міжпартійний блок – Альянс

¹² Наприкінці 1950-х рр. обидва майбутні президенти були подільниками у контрабандних операціях [44, с. 143].

¹³ Нині шіїти згідно з неофіційними підрахунками є найчисельнішою конфесією Ліванської Республіки [див. наприклад: 13, с. 155]. До речі, цікаво, що саме духовний лідер ліванських шіїтів М. ас-Садр погодився офіційно визнати алавітів мусульманами й тим самим легітимізував перебування Х. аль-Асада на президентській посаді [17, с. 205–206; 14, р. 387; 5, с. 87–88].

¹⁴ Так, варто звернути увагу на те, що у програмному маніфесті Хезболли від 2009 року Іран згадується з відвертим пієтетом [35, II, 6] тоді як у згадці про Сирію йдеться лише про взаємодію на паритетних засадах [35, II, 5].

¹⁵ У цьому ж зв'язку також варто згадати просирійські симпатії конкуруючої з Н. Мікаті вплив у Тріполі сунітської родини Караме [4, с. 144; 43, с. 127, 135].

¹⁶ На наш погляд, до зазначених чинників варто також долучити незацікавленість у прямому сирійському домінуванні в Лівані з боку тодішнього стратегічного союзника Дамаска – Ісламської Республіки Іран [41].

8 березня, у наслідок парламентських виборів 2009 і 2018 років зберігала абсолютну більшість у законодавчому органі Ліванської Республіки [41, с. 104]. Сам же ліванський парламент, починаючи з 1992 р. незмінно очолює один з найпошлідовніших сирійських симпатиків, Н. Беррі [43, с. 128–129; 45]. У 2016 р. президентом країни кедрів став генерал М. Аун [46; 41, с. 104], котрий починаючи з 2006 р. стверджував, що лише Сирійський режим може виступати запорукою внутрішньополітичної стабільності Лівану [4, с. 130; 43, с. 131]¹⁷. Окрім цього, протягом 2005-2022 рр. ліванський уряд тричі очолював вищезгаданий поміркований просирійський політик Н. Мікати [43, с. 126–127], котрому на момент написання цієї статті доручено сформувати новий кабінет міністрів [див. наприклад: 47; 48]. Нарешті, на політичному обрії Лівану час від часу з'являється друг дитинства Б. аль-Асада С. Франж'є-молодший, котрий спираючись на підтримку свого сирійського «брата» претендував на президентську посаду під час вакууму влади 2014-2016 рр. [49; 4, 230–234; 46; 43, 143–144] і ймовірно ще з'явиться серед кандидатів на цьогорічних президентських виборах [25; 26; 50]. При цьому, саме із зазначеними фігурантами та очолюваними ними політичними силами громадянське суспільство Лівану безпосередньо пов'язує системну кризу 2019-2022 рр., котра поєднує у собі політичні, соціальні, економічні, фінансові, паливно-енергетичні та гуманітарні компоненти [див. наприклад: 21, с. 222–226; 51; 22; 52; 13, с. 159, 162; 45; 53; 47; 54; 55]. Таким чином, скрутна ситуація, у якій знаходиться сучасний Ліван значною мірою є наслідком втручання у внутрішні справи країни кедрів з боку Дамаського режиму. До того ж не має жодного сумніву, що в разі гіпотетичного повернення контролю над Бейрутом¹⁸, сирійський диктатор зажадає від своїх ліванських політичних протеже високої ціни за надавану їм раніше підтримку. Цього разу зазначеною ціною цілком очікувано може стати ліванська державність.

Другою не менш важливою й не менш фатальною, на цей раз, для Сирії складовою, що нині нерозривно поєднує держави Леванту стала активна участь Ліванських екстремістів з числа шійтів і сунітів у сирійській громадянській війні [див. наприклад: 56; 57; 4, с. 114–115, 126–127, 147–151; 11; 58; 14, р. 301–362; 5, с. 163–357; 59; 59; 60; 61]. Попри сподівання Сполучених Штатів, внутрішнє протистояння у Сирії не набуло форми боротьби монолітної демократичної опозиції з диктаторським режимом Б. аль-Асада. Поряд з продиктаторськими силовими структурами і демократичним прозахідним рухом у САР активізувалися сунітські екстремісти, котрі з рештою встановили

¹⁷ До того ж, саме у 2005-2006 рр. у Лівані в наслідок терактів загинула низка провідних представників антисирійських християнських кіл [4, с. 120].

¹⁸ Таке припущення минулого року зробив М. Янг, розглядаючи можливість згоди арабських країн на повторну реалізацію ліванських амбіцій Сирії в обмін на відмову останньої від стратегічного союзу з Іраном [25].

тісні контакти з нещодавно створеною Ісламською державою Іраку й Леванту (ІДІЛ). Сирійські події отримали широке відлуння у Лівані. При цьому, демократичний сегмент сирійського суспільства залишився без підтримки, зокрема з огляду на офіційний нейтралітет, проголошений Бейрутом щодо внутрішніх справ сусідньої країни у Декларації Баабди, прийнятій у 2012 році [62]. Натомість зазначений нейтралітет, проголошений на державному рівні, не зупинив ліванських релігійних фундаменталістів від втручання у громадянську війну, що точилася у сусідній державі. Так, шиїтська Хезболла направила на підтримку алавітського дамаського режиму кілька десятків тисяч своїх бойовиків. Вони зіграли ключову роль у низці наземних операцій, завдяки яким Б. аль-Асаду, попри прогнози політологів, вдалося не лише утриматися при владі, але й поновити контроль над значною частиною країни. Своєю чергою, екстремістські угруповання ліванських сунітів салафітського толку (насамперед з району Тріполі) надавали всебічну допомогу сирійським єдиновірцям й однодумцям. Йдеться про відрядження бойових загонів до Сирії (зокрема для боротьби з тією ж-таки Хезболлою), контрабандне постачання зброї, надання тимчасового притулку розбитим формуванням сирійських бойовиків і навіть про спроби приєднання ліванських територій до ІДІЛ. Таким чином, під час сирійської громадянської війни шиїтська Хезболла зробила усе від неї залежне для збереження апріорно ворожого ліванській державності антидемократичного режиму Б. аль-Асада; тоді як радикально налаштована частина ліванських сунітів не лише активно сприяла розхитуванню антиасадівської опозиції, але й здійснювала кроки, котрі також загрожували державному суверенітету країни кедрів. Годі й говорити, що усі вищевказані дії спричиняють відверто негативний вплив на сучасні суспільно-політичні та соціально-економічні реалії обох країн Леванту.

Отже, можна зробити висновок, щодо правоти нечисленних дослідників, які визнають подальше існування нерозривних зв'язків між Сирійською Арабською та Ліванською Республіками, надаючи зазначеним зв'язкам винятково негативну оцінку. Ці держави можна порівняти з сіамськими близнюками, чие неприродне фізичне поєднання створює життєву загрозу обом організмам. Щоправда, асиметричність країн Леванту у сенсі людських і матеріальних ресурсів ставить країну кедрів у більш критичну ситуацію. Як свого часу висловився король Йорданії Хусейн бін Талал у бесіді з президентом Лівану І. Саркісом: «Помагай вам Аллах у ваших стосунках з Дамаском, бо сирійці – то важкі люди» [пор. 63, р. 180]. Зрештою, характер співіснування сучасних країн Леванту, звісна річ із певною часткою умовності, можна порівняти з нездоровим симбіозом, що мав місце у стосунках між суверенною Україною та Російською Федерацією у період між 1991-2014 рр., а почасти й 2022 р.; тобто до моменту початку широкомасштабного російського вторгнення на територію нашої держави [пор. 26].

Список використаних джерел та літератури

1. Lebanon–Syria border. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Lebanon%E2%80%93Syria_border
2. Левант. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82>
3. Pipes D. *Greater Syria: The History of an Ambition*. 2nd ed. Oxford; New York: Oxford University Press, 1992. 264 p.
4. Кузнецов А.А. Политический процесс в Ливане на рубеже XX-XXI веков. М.: Институт Ближнего Востока, 2017. 224 с.
5. Матвеев И.А. Сирия в конфликте. М.: Институт востоковедения РАН, 2020. 496 с.
6. Ланда Р.Г. История Ливана. XX век. М.: Институт востоковедения РАН, 2016. 276 с.
7. Sobelman D. Syria: Within and Without Lebanon. *The Middle East strategic balance, 2005-2006* / Ed. Z. Shtauber, Y.S. Shapir. Brighton; Portland: Sussex academic Press, 2007. P. 71–90.
8. Phares W. *The Coming Revolution: Struggle for Freedom in the Middle East*. New York: Threshold Editions, 2010. 400 p.
9. Colombo S. Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability. *MEDPRO Technical Report*. 2011. № 6. URL: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=433000088031098024104098079080023124028072042008084011092124080113084023108099084005098003032035018116033080104110120016092085106080012039033082064105112070004124007052028013085097101081069090105093072070071021005106030076064003112125065073099086002070&EXT=pdf&INDEX=TRUE>
10. Picard E. Liban-Syrie, intimes étrangers. Un siècle d'interactions sociopolitiques. Paris: Actes Sud, 2016. 400 p.
11. Gade T. Limiting violent spillover in civil wars: the paradoxes of Lebanese Sunni jihadism, 2011–17. *Contemporary Arab Affairs*. 2017. № 2. P. 187–206.
12. Phoenician Encyclopedia: A Bequest Unearthed, Phoenicia and the Phoenicians, Punic, Sanaanites - Encyclopedia Phoenicia. URL: <http://www.phoenicia.org>
13. Зелінський А.Л. Ліванська республіка: між політичним конфесіоналізмом і політичним прагматизмом. *Проблеми всесвітньої історії*. 2021. № 3 (15). С. 151–171.
14. Axon A., Hewitt S. *Syria 1975/76-2018*. Leiden; Boston: Brill, 2018. 504 p.
15. Salloukh B. Syria and Lebanon: A Brotherhood Transformed omnipotence. *Middle East Report*. Fall 2005. P. 14–21.
16. Саллум Ф. Сирийско-ливанские отношения в контексте региональной безопасности (1989-2003 гг.). *Журнал международного права и международных отношений*. 2010. № 1. С. 51–55.
17. Пир-Будагова Э.П. История Сирии XXвек. М.: Институт востоковедения РАН, 2015. 392 с.
18. Горбунова Н.М. Перманентный кризис в Ливане: роль этноконфессионального фактора. *Нации и национализм на мусульманском Востоке* / От. ред. В.Я. Белокреницкий, Н.Ю. Ульченко. М.:, 2015. с. 384–390.
19. Alahmad E. One People in Two States: Syria and Lebanon. URL: https://www.academia.edu/es/40603466/One_People_in_Two_States_Syria_and_Lebanon
20. Дубровская К.В. Факторы формирования политики Ливана: общее и различное со странами ближневосточного региона. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*. 2019. № 6-2. С. 101–104.
21. Воробьев С.А. Кризисы в Ливане: история и современность. *Международная жизнь*. 2020. № 6. С. 112–127.
22. It's Now or Never: Lebanon Policy Conference Key Takeaways. *Middle East Institute*. URL: <https://www.mei.edu/sites/default/files/2021-06/It%27s%20Now%20or%20Never%20-%20Lebanon%20Conference%20Policy%20Booklet.pdf>
23. Harris W. Crisis in the Levant: Lebanon at Risk. *Mediterranean Quarterly*. 2007. № 2. P. 37-60.

24. Bahout J. Lebanon at the Brink: The Impact of the Syrian Civil War. *Brandéis University / Crown Center for Middle East Studies*. January 2014. № 76. URL: https://www.academia.edu/6116190/Lebanon_at_the_Brink_of_the_Syria_War
25. Young M. Why Beirut Beckons. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/84404>
26. Young M. The End of Hegemony? *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/86685>
27. El-Khazen F. The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact. Oxford: Oxonian Rowley Press Ltd, 1991. 68 p.
28. Traboulsi F. A History of Modern Lebanon. 2nd ed. London: Pluto Press, 2012. 308 p.
29. Khoury Ph.Sp. Syria and the French Mandate: the Politics of Arab Nationalism, 1920-1945. Princeton: Princeton University Press, 1987. 722 p.
30. Bordenkircher E.J. Kings, Queens, Rooks and Pawns: Deciphering Lebanon's Political Chessboard: Diss... PhD. Los Angeles: University of California, 2015. 327 p.
31. Houssari N. Amnesty International urges Lebanon to reconsider 'voluntary returns' plan for Syrian refugees. *Arab News*. URL: <https://www.arabnews.com/node/2181656/middle-east>
32. The Taif Agreement. URL: https://www.un.int/lebanon/sites/www.un.int/files/Lebanon/the_tauf_agreement_english_version_.pdf
33. Treaty of brotherhood, cooperation and coordination between the Syrian Arab Republic and the Lebanese Republic. URL: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/LB-SY_910522_TreatyBrotherhoodCooperationCoordination.pdf
34. Thompson E.V. Will Syria Have to Withdraw from Lebanon? *Middle East Journal*. 2002. № 1. P. 72–93.
35. Manifest of Hizbullah. *Islamic Resistance in Lebanon* (In Arabic). URL: <http://www.moqawama.org/essaydetailsf.php?eid=16245&fid=47>
36. Скороход Ю.С. Діяльність міжнародних міждержавних організацій із врегулювання ліванського конфлікту: навчальний посібник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 207 с.
37. Bou Habib meets Syrian ambassador on farewell visit. *Sawt Beirut International*. URL: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/bou-habib-meets-syrian-ambassador-on-farewell-visit/>
38. Blanford N. Killing Mr. Lebanon. The Assassination of Rafik Hariri and its impact on the Middle East. London: I.B. Tauris, 2006. 236 p.
39. Harris W.W. Bashar al-Assad's Lebanon Gamble. *Middle East Quarterly*. Summer 2005. P. 33–44.
40. El-Husseini R. Pax Syriana: Elite Politics in Postwar Lebanon. 2nd ed. Syracuse (NY): Syracuse University Press, 2012. 319 p.
41. Зелінський А. Вбивство Рафіка аль-Харірі: замовники та причини. *Схід та Україна. Матеріали міжнародної наукової конференції «Схід та Україна: наукова конференція присвячена пам'яті Ярослава Дашкевича»*, 17-18 жовтня 2022 / ред. Я.В. Пилипчук. К.: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2022. С. 102–106.
42. Greek Orthodox Patriarchate of Antioch and All the East. URL: <https://www.antiochpatriarchate.org/en/category/greek-orthodox-patriarchate-of-antioch-and-all-the-east/70/>
43. Зелінський А.Л. Політичні династії Лівану: «тонке налаштування». *Проблеми всесвітньої історії*. 2022. № 1 (17). С. 122–157.
44. Over the Horizon: a new Levant. *World Bankgroup. Report No. 86946-IQ. March*. 2014. Washington: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2014. 315 p.
45. Lebanese parliament re-elects Nabih Berri as speaker for seventh term. *France 24*. URL: <https://www.france24.com/en/middle-east/20220531-lebanese-parliament-re-elects-nabih-berri-as-speaker-for-seventh-term>

46. Беренкова Н.А. Президентский вакуум в Ливане в 2014-2016 гг.: кризис или следствие политической системы? *Азия и Африка сегодня*. 2018. № 1. С. 34–40.
47. Hage Ali M. Why Mikati May Be Wasting His Time. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/87415>
48. Mikati says adamant to form cabinet despite hurdles. *Sawt Beirut International*. URL: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/mikati-says-adamant-to-form-cabinet-despite-hurdles/>
49. Khoury G. Is Assad's "Brother" About to be President of Lebanon? *Medium*. URL: <https://medium.com/the-eastern-project/is-assad-s-brother-about-to-be-president-of-lebanon-eeec735bb45b>
50. Azar Ch. Hezbollah fails in uniting "allies enemies"... And Bassil's dream of presidency obstructs negotiations. *Sawt Beirut International*. URL: <https://english.sawtbeirut.com/opinions/hezbollah-fails-in-uniting-allies-enemies-and-bassils-dream-of-presidency-obstructs-negotiations/>
51. Young M. Building on Lebanon's Ruins. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/84757>
52. Bishara M. A country in freefall: What future for Lebanon? *Middle East / Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/7/19/a-country-in-freefall-what-future-for-lebanon>
53. Воробьев С.А. Долгое эхо бейрутского взрыва. *Международная жизнь*. 2021. № 9. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/2557>
54. Young M. Defeating the Deadlock? *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/88239>
55. WB's Belhaj visits Mikati, says reforms sole means to provide electricity sector with needed support. *Sawt Beirut International*. URL: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/wbs-belhaj-visits-mikati-says-reforms-sole-means-to-provide-electricity-sector-with-needed-support/>
56. Беренкова Н.А. Сирийская война "Хезболлы". *Азия и Африка сегодня*. 2015. № 1. С. 29–35.
57. Phillips C. *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*. New Haven (CT): Yale University Press, 2016. 321 p.
58. Balanche F. *Sectarianism in Syria's Civil War: a geopolitical study*. Washington (DC): The Washington Institute for Near East Policy, 2018. 135 p.
59. Khaddour Kh. *Conflict Without End*. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/86755>
60. Assad's Regime and the Syrian Crisis (2011-2022). *Fanack*. URL: <https://fanack.com/syria/history-of-syria/the-syrian-crisis/assads-regime-and-the-syrian-crisis-2011-2022/>
61. Why does the US still have forces in Syria? *Syria's War News / Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/24/why-does-us-still-forces-syria-explainer>
62. The Baabda Declaration. URL: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Lebanon%20S%202012%20477.pdf>
63. Pakradouni K. *La paix manquée, le mandat d'Elias Sarkis*. (1976-1982). Beyrouth: FMA, 1984. 273 p.

References

1. Lebanon–Syria border. Wikipedia. [Online]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Lebanon%E2%80%93Syria_border [In English].
2. Levant. Wikipedia. [Online]. Available from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82> [In Ukrainian].
3. Pipes, D. (1992). *Greater Syria: The History of an Ambition*. 2nd ed. Oxford; New York: Oxford University Press. [In English].
4. Kuznetsov, A.A. (2017). *Politiesheskiy protsess v Livane na rubezhe XX-XXI vekov* [The political process in Lebanon at the Turn of XX-XXI centuries]. Moskva: Institut Blizhnego Vostoka. [In Russian].

5. Matveyev, I.A. (2020). *Siriya v konflikte* [Syria in the Conflict]. Moskva: Institut vostokovedeniya RAN. [In Russian].
6. Landa, R.G. (2016). *Istoriya Livana. XX vek* [History of Lebanon. XX century]. Moskva: Institut vostokovedeniya RAN. [In Russian].
7. Sobelman, D. (2007). Syria: Within and Without Lebanon. *The Middle East strategic balance, 2005-2006*. Brighton; Portland: Sussex academic Press, pp. 71–90. [In English].
8. Phares, W. (2010). *The Coming Revolution: Struggle for Freedom in the Middle East*. New York: Threshold Editions. [In English].
9. Colombo, S. (2011). Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability. *MEDPRO Technical Report*, 6. [Online]. Available from: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=433000088031098024104098079080023124028072042008084011092124080113084023108099084005098003032035018116033080104110120016092085106080012039033082064105112070004124007052028013085097101081069090105093072070071021005106030076064003112125065073099086002070&EXT=pdf&INDEX=TRUE> [In English].
10. Picard, E. (2016). *Liban-Syrie, intimes étrangers. Un siècle d'interactions sociopolitiques*. Paris: Actes Sud. [In French].
11. Gade, T. (2017). Limiting violent spillover in civil wars: the paradoxes of Lebanese Sunni jihadism, 2011–17. *Contemporary Arab Affairs*, 2, pp. 187–206. [In English].
12. Phoenician Encyclopedia: A Bequest Unearthed, Phoenicia and the Phoenicians, Punic, Canaanites - Encyclopedia Phoenicia. [Online]. Available from: <http://www.phoenicia.org> [In English].
13. Zelinskyi, A. (2021). Livans'ka respublika: mizh politychnym konfesionalizmom i politychnym prahmatyzmom [Lebanese Republic: between Political Confessionalism and Political Pragmatism]. *Problemy vsesvtn'oyi istoriyi* [Problems of World History], 3, (15), pp. 151–171. [In Ukrainian].
14. Axon, A., Hewitt, S. (2018). *Syria 1975/76-2018*. Leiden; Boston: Brill. [In English].
15. Salloukh, B. (2005). Syria and Lebanon: A Brotherhood Transformed omnipotence. *Middle East Report*, Fall, pp. 14–21. [In English].
16. Sallum, F. (2010). Siriysko-livanskiye otnosheniya v kontekste regional'noy bezopasnosti (1989-2003 gg.) [Main Trends and Features of the Foreign Policy of Lebanon in 1989-2010]. *Zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnykh otnosheniy* [Journal of international Law and international Relations], 1, pp. 51–55. [In Russian].
17. Pir-Budagova, E.P. (2015). *Istoriya Sirii XX vek* [A history of Syria. XX century]. Moskva: Institut vostokovedeniya RAN. [In Russian].
18. Gorbunova, N.M. (2015). PermanentnyykrizisvLivane: rol' etnokonfesional'nogofaktora [The Permanent crisis in Lebanon: a role of a ethno-confessional factor]. *Natsii I natsionalizm na musul'manskom Vostoke* [the Nations and nationalism in the Muslim East]. Moskva: Institut Vostokovedeniya RAN. pp. 384–390. [In Russian].
19. Alahmad, E. One People in Two States: Syria and Lebanon. [Online]. Available from: https://www.academia.edu/es/40603466/One_People_in_Two_States_Syria_and_Lebanon [In English].
20. Dubrovskaya, K.V. (2019). Faktory formirovaniya politiki Livana: obshcheye I razlichnoye so stranami blizhnevostochnogo regiona [Common and distinct factors in the policy making of Lebanon in comparison with other countries in the Middle East]. *Mezhdunarodnyy zhurnal gumanitarnykh i estestvennykh nauk* [International Journal of Humanities and Natural Sciences], 6-2, pp. 101–104. [In Russian].
21. Vorob'yev, S.A. (2020). Krizisyv Livane: istoriya I sovremennost' [Crises in Lebanon: history and the present]. *Mezhdunarodnaya zhizn'* [International Affairs], 6, pp. 112–127. [In Russian].

22. It's now or never: Lebanon Policy Conference Key Take Aways. *Middle East Institute*. [Online]. Available from: <https://www.mei.edu/sites/default/files/2021-06/It%27s%20Now%20or%20Never%20-%20Lebanon%20Conference%20Policy%20Booklet.pdf> [In English].
23. Harris, W. (2007). Crisis in the Levant: Lebanon at Risk. *Mediterranean Quarterly*, 2, pp. 37–60. [In English].
24. Bahout, J. (2014). Lebanon at the Brink: The Impact of the Syrian Civil War. *Brandéis University / Crown Center for Middle East Studies*, 76. [Online]. Available from: https://www.academia.edu/6116190/Lebanon_at_the_Brink_of_the_Syria_War [In English].
25. Young, M. Why Beirut Beckons. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/84404> [In English].
26. Young, M. The End of Hegemony? *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/86685> [In English].
27. El-Khazen, F. (1991). *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*. Oxford: Oxonian Rewley Press Ltd. [In English].
28. Traboulsi, F. (2012). *A History of Modern Lebanon*. 2nd ed. London: Pluto Press. [In English].
29. Khoury, Ph.Sp. (1987). *Syria and the French Mandate: the Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. Princeton: Princeton University Press. [In English].
30. Bordenkircher, E.J. (2015). *Kings, Queens, Rooks and Pawns: Deciphering Lebanon's Political Chessboard: Diss...* PhD. Los Angeles: University of California. [In English].
31. Houssari, N. Amnesty International urges Lebanon to reconsider 'voluntary returns' plan for Syrian refugees. *Arab News*. [Online]. Available from: <https://www.arabnews.com/node/2181656/middle-east> [In English].
32. The Taif Agreement. [Online]. Available from: https://www.un.int/lebanon/sites/www.un.int/files/Lebanon/the_tauf_agreement_english_version_.pdf [In English].
33. Treaty of brotherhood, cooperation and coordination between the Syrian Arab Republic and the Lebanese Republic. [Online]. Available from: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/LB-SY_910522_TreatyBrotherhoodCooperationCoordination.pdf [In English].
34. Thompson, E.V. (2002). Will Syria Have to Withdraw from Lebanon? *Middle East Journal*, 1, pp. 72–93. [In English].
35. Manifest of Hizbullah. *Islamic Resistance in Lebanon*. [Online]. Available from: <http://www.moqawama.org/essaydetailsf.php?eid=16245&fid=47> [In Arabic].
36. Skorokhod, Yu.S. (2012). *Diyal'nist' mizhnarodnykh mizhderzhavnykh orhanizatsiy iz vrehulyuvannya livans'koho konfliktu: navchal'nyy posibnyk* [The activity of the international intergovernmental organizations for the settlement of the Lebanese conflict: the textbook]. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr "Kyyivs'kyy universytet". [In Ukrainian].
37. Bou Habib meets Syrian ambassador on farewell visit. *Sawt Beirut International*. [Online]. Available from: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/bou-habib-meets-syrian-ambassador-on-farewell-visit/> [In English].
38. Blanford, N. (2006). *Killing Mr. Lebanon. The Assassination of Rafik Hariri and its impact on the Middle East*. London: I.B. Tauris, 2006. [In English].
39. Harris, W.W. (2005). Bashar al-Assad's Lebanon Gamble. *Middle East Quarterly*, Summer, pp. 33–44. [In English].
40. El-Husseini, R. (2012). *Pax Syriana: Elite Politics in Postwar Lebanon*. 2nd ed. Syracuse (NY): Syracuse University Press. [In English].
41. Zelinskyi, A. (2022). *Vbyvstvo Rafika al'-Khariri: zamovnyky ta prychny* [Assassination of Rafik al-Hariri: the Masterminds and the reasons]. *Skhid ta Ukrayina. Materialy mizhnarodnoyi naukoyoi konferentsiyi "Skhid ta Ukrayina: naukova konferentsiya prysvyachena pam'yati Yaroslava Dashkevycha", 17-18 zhovtnya 2022* [The Proceeding of the International Scientific

- Conference “East and Ukraine: Scientific conference in Memory of Yaroslav Dashkevych”, which was 17-18th October 2022]. Kyiv: Natsional’nyy pedahohichnyy universytet imeni M.P. Drahomanova, pp. 102–106. [In Ukrainian].
42. Greek Orthodox Patriarchate of Antioch and all the East. [Online]. Available from: <https://www.antiochpatriarchate.org/en/category/greek-orthodox-patriarchate-of-antioch-and-all-the-east/70/> [In English].
 43. Zelinskyi, A. (2022). Politychni dynastiyi Livanu: “tonke nalashtuvannya” [The Lebanese political dynasties: “the fine-tuning”]. *Problemy vsesvitm'oyi istoriyi* [Problems of World History], 1, pp. 122–157. [In Ukrainian].
 44. World Bankgroup, (2014). *Over the Horizon: a new Levant*. Report No. 86946-IQ. March. 2014. Washington: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. [In English].
 45. Lebanese parliament re-elects Nabih Berri as speaker for seventh term. *France 24*. [Online]. Available from: <https://www.france24.com/en/middle-east/20220531-lebanese-parliament-re-elects-nabih-berri-as-speaker-for-seventh-term> [InEnglish].
 46. Berenkova, N.A. (2018). Prezidentskiy vacuum v Livanev 2014-2016 gg.: krizis ili sledstviye politicheskoy sistemy? [Presidential void in Lebanon 2014-2016: Crisis or effect of political system?]. *Aziya i Afrika segodnya* [Asia and Africa today], 1, pp. 34–40. [In Russian].
 47. Hage Ali, M. Why Mikati May Be Wasting His Time. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/87415> [In English].
 48. Mikati says adamant to form cabinet despite hurdles. *Sawt Beirut International*. [Online]. Available from: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/mikati-says-adamant-to-form-cabinet-despite-hurdles/> [In English].
 49. Houry G., Is Assad’s “Brother” About to be President of Lebanon? *Medium*. [Online]. Available from: <https://medium.com/the-eastern-project/is-assad-s-brother-about-to-be-president-of-lebanon-eeec735bb45b> [In English].
 50. Azar, Ch. Hezbollah fails in uniting “allies enemies”... And Bassil’s dream of presidency obstructs negotiations. *Sawt Beirut International*. [Online]. Available from: <https://english.sawtbeirut.com/opinions/hezbollah-fails-in-uniting-allies-enemies-and-bassils-dream-of-presidency-obstructs-negotiations/> [In English].
 51. Young, M. Building on Lebanon’s Ruins. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/84757> [In English].
 52. Bishara, M. A country in freefall: What future for Lebanon? *Middle East / Al Jazeera*. [Online]. Available from: <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/7/19/a-country-in-freefall-what-future-for-lebanon> [In English].
 53. Vorob’yev, S.A. (2021). Dolgoye ekho beyrutskogo vzryva [The long echo of the Beirut explosion]. *Mezhdunarodnaya zhizn'* [International Affairs], 9. [Online]. Available from: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/2557> [In Russian].
 54. Young, M. Defeating the Deadlock? *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/88239> [In English].
 55. WB’s Belhaj visits Mikati, says reforms sole means to provide electricity sector with needed support. *Sawt Beirut International*. [Online]. Available from: <https://english.sawtbeirut.com/lebanon/wbs-belhaj-visits-mikati-says-reforms-sole-means-to-provide-electricity-sector-with-needed-support/> [In English].
 56. Berenkova, N.A. (2015). Siriyskaya vojna “Khezbolly” [The Syrian War of “Hezbollah”]. *Aziya i Afrika segodnya* [Asia and Africa today], 1, pp. 29–35. [In Russian].
 57. Phillips, C. (2016). *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*. New Haven (CT): Yale University Press. [In English].

58. Balanche, F. (2018). *Sectarianism in Syria's Civil War: a geopolitical study*. Washington (DC): The Washington Institute for Near East Policy. [In English].
59. Khaddour, Kh. Conflict without End. *Carnegie Middle East Center / Carnegie Endowment for International Peace*. [Online]. Available from: <https://carnegie-mec.org/diwan/86755> [In English].
60. Assad's Regime and the Syrian Crisis (2011-2022). *Fanack*. [Online]. Available from: <https://fanack.com/syria/history-of-syria/the-syrian-crisis/assads-regime-and-the-syrian-crisis-2011-2022/> [In English].
61. Why does the US still have forces in Syria? *Syria's War News / Al Jazeera*. [Online]. Available from: <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/24/why-does-us-still-forces-syria-explainer> [In English].
62. The Baabda Declaration. [Online]. Available from: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Lebanon%20S%202012%20477.pdf> [In English].
63. Pakradouni, K. (1984). *La paix manquée., le mandat d'Elia Sarkis. (1976-1982)*. Beyrouth: FMA. [In French].

Zelinskyi A. Lebanon and Syria – the “Siamese twins” of the Levant: a Current Situation.

The Syrian Arab and Lebanese Republics are two neighboring states located in the Middle Eastern subregions, traditionally called the Levant. The close neighborhood of both countries led to the preservation of old and the emergence of new common denominators in the socio-economic, socio-political and religious spheres. In modern historiography, there are disagreements regarding the degree of preservation and definition of the nature of today's relations between the two states. It is about the recognition or non-recognition of the existence of the exceptional character of the modern Syrian-Lebanese relations. At the same time, among researchers who recognize the fact of preserving many common denominators for both countries, the main issue remains the positive or negative interpretation of the mentioned phenomenon.

It should be realized that most of the close ties between Syria and Lebanon, which are not determined by the immediate geographical proximity of both countries, are as the result of external interference in the affairs of the subregion. It is about the arbitrary territorial-administrative division carried out by the Ottoman Empire, the artificial idea of “Greater Syria”, which was popularized by a native of Mecca - Faisal bin Hussein al-Hashimi, and French experiments during the mandated period of the history of both countries. As a result of the above-mentioned interventions, reinforced by the geographical factor, there was an established desire of Syria to incorporate the Lebanese Republic into its structure, supported by a part of the population of Lebanon itself. Even after the end of the period of Syrian occupation of Lebanon (1990-2005) as a result of the Cedar Revolution, the danger of the absorbing the country of cedars by neighbor state has not disappeared. This is indicated by the presence of a wide range of pro-Syrian politicians in the Lebanese ruling circles and the role played by the Lebanese Shiite militia organization Hezbollah in saving the B. al-Assad regime during the ongoing civil war in Syria.

Keywords: *the Levant, Great Syria, Syrian Arabian Republic, Lebanese Republic, Cedar revolution, Hezbollah, Bashar al-Assad*